

Stalking

Kaat Raes, juriste, ondervoorzitster Stichting Anti Stalking.

- 1 Wat is stalking ?
 - 1.1 Definiëring en oriëntering van het fenomeen
 - 1.2 Vooroordelen en onbegrip
 - 1.2.1 De stalker heeft liefdesverdriet
 - 1.2.2 Waar er twee ruziemaken zijn er twee fout
 - 1.2.3 Het zal wel vanzelf overgaan
 - 1.2.4 Het zijn toch maar kleine pesterijtjes
 - 1.2.5 Gevolgen van dit onbegrip
 - 1.3 Modus operandi
- 2 Daderprofiel
 - 2.1 Persoonlijkheid van de dader
 - 2.1.1 De obsessie
 - 2.1.2 Mannen en vrouwen
 - 2.1.3 Karakterisering
 - 2.1.4 Maatschappelijke positie
 - 2.2 Het hoofdmotief:: wraakzucht
 - 2.3 De valse slachtofferrol
 - 2.4 Dadertypologieën
 - 2.4.1 De relatiestalker
 - 2.4.2 Aanbiddersstalking
 - 2.4.3 Erotomane stalkers
 - 2.4.4 'Mobbing' of stalking op het werk
 - 2.4.5 Burenbelaging en familiestalking
 - 2.5 Zijn stalkers gek ?
- 3 Het slachtoffertrauma
 - 3.1 'The gift of fear': angst als cadeau
 - 3.2 Er komt geen einde aan
 - 3.3 Sociaal isolement
 - 3.4 Financieel
 - 3.5 Schuldinductie
 - 3.6 Gevoel van machteloosheid: de slachtoffertypologie
 - 3.7 Psychosomatische verschijnselen en lichamelijk trauma
- 4 De Antistalking wet
 - 4.1 Nut van de wet
 - 4.2 Wat is belaging ?
 - 4.3 Bewijslast
 - 4.4 Redelijkheidstoetsing
 - 4.5 Klacht indienen of niet: een dilemma
- 5 Nut van een veroordeling
- 6 De Stichting Anti Stalking
 - 6.1 Ontstaan en werking
 - 6.2 Doelstellingen
 - 6.2.1 Ondersteuning van medeslachtoffers
 - 6.2.2 Publieksvoorlichting over stalking en de gevolgen daarvan
 - 6.2.3 Streven naar een toegepast wettelijk verbod van stalking
- 7 Nuttige adressen
- 8 Literatuur

1 WAT IS STALKING ?

1.1 Definiëring en oriëntering van het fenomeen

<i>meeste slachtoffers: gewone mensen</i>	Bij het horen van het begrip 'stalking', denkt men veelal aan beroemdheden die belaagd of vermoord worden door een geflippte fan. De realiteit ziet er nochtans helemaal anders uit. De meeste slachtoffers zijn namelijk gewone mensen.
<i>geen banale pesterijen</i>	De wijze waarop men stalking of belaging beoordeelt, verandert stilaan in de goede zin. Men begint te begrijpen dat het gaat om gedrag dat eerder bedreigend dan vervelend is, namelijk dat het gaat om de ontwikkeling van een potentieel gevaarlijke situatie en niet zomaar om banale pesterijen.
<i>recente (h)erkenning</i>	Het fenomeen is evenwel niet nieuw. Aangezien wraakzucht en bestraffing de drijvende motiverende krachten zijn die de stalker inspireren, is het verschijnsel al zo oud als de mens zelf. Pas sinds enkele jaren beginnen de ordediensten en wetgevers het probleem te herkennen en te erkennen. Dit is een internationale vaststelling. Zo kwam in België de Antistalkingwet er eind 1998, mede onder druk van de Stichting Anti Stalking (SAS).
<i>bedreiging van veiligheid</i>	Ondanks het feit dat de diverse wettelijke regelingen onderling verschillen, slagen zij er allemaal redelijk goed in het probleem te definiëren. Volgens de wetgever is een stalker iemand die overgaat tot een aantal gedragingen, die tot gevolg hebben dat elk redelijk en normaal persoon die door deze daden gevisieerd wordt, hierdoor gaat vrezen voor haar of zijn veiligheid. De meeste stalkers hebben wel degelijk de bedoeling om een dergelijke angst te laten wortelen en groeien bij hun slachtoffer.
<i>ondermijning van levenskwaliteit</i>	Onder 'stalking' vallen bijgevolg alle handelingen van belagers die erop gericht zijn de levenskwaliteit van hun slachtoffer te ondermijnen. Dat eventuele gezinsleden daarvan ook de gevolgen kunnen ondervinden, spreekt voor zich. Voor de stalker is dat bijzaak, of bijkomende pret. Zo wordt in een kwart van de bij SAS aangemelde stalkinggevallen ook de omgeving van het slachtoffer door de belager gevisieerd.

1.2 Vooroordelen en onbegrip

<i>omgeving definiëren in bevattelijke termen</i>	In verband met stalking houdt de samenleving hardnekkig vast aan een reeks vooroordelen. In sommige gevallen krijgt het slachtoffer soms zelfs de schuld voor wat haar of hem overkomt. Daarvoor haalt men dan argumenten aan zoals uitdaging, losbandigheid, onvoorzichtigheid, ongevoeligheid of overgevoeligheid tegenover de stalker, enzovoort. De verklaring voor dergelijke vooroordelen is dan ook te vinden in het feit dat elke mens het nodig heeft zijn omgeving op een bevattelijke wijze te verklaren en te catalogiseren. Indien iets een reden heeft, kunnen er geen onverklaarbare, onver-
---	---

wachte en dus eventueel onveilige dingen gebeuren. Een groot stuk van het trauma bestaat er dan ook in dat het slachtoffer voor altijd moet verder leven met het besef dat op elk moment alles mogelijk is, zelfs het ondenkbare. Bovendien zijn de meeste stalkers, ongeacht of ze geestesgestoord zijn of niet, zo geslepen en manipulatief om die maatschappelijke vooroordelen uit te buiten, door inderdaad de rol te spelen van een brutaal afgewezen en beklagenswaardig wezen.

klassieke denkfout

De drang naar controleerbare veiligheid leidt er wellicht toe dat men dezelfde klassieke denkfout maakt als bij verkrachtingen, namelijk dat een vrouw door haar kleding en houding de feiten zelf uitgelokt heeft.

1.2.1 *De stalker heeft liefdesverdriet*

*verliefdheid is niet
eeuwig*

Nogal wat mensen leven in de stellige overtuiging dat een stalker iemand is met een stevige portie liefdesverdriet. In liefdesliedjes hoort men wel vaker beweren dat iemand niet kan leven zonder die voor hem zo speciale persoon. Door middel van wervende praatjes probeert de aanbieder dan de relatie te herstellen. Normale mensen beseffen evenwel na verloop van tijd dat blijven aandringen een zinloze tijdverspilling is en dat het best mogelijk is te leven zonder de verdwenen geliefde. Meer nog, na gemiddeld vier seizoenen kan men zonder enig probleem op een ander verliefd worden.

*uitgangspunt: wraak en
bestrafing*

Het vooroordeel van de verliefde stalker benadert dus absoluut niet de realiteit. Hoewel sommige stalkers inderdaad beginnen met een charmeoffensief, blijkt uit analyse van het fenomeen dat liefdesverdriet, en dus het 'houden van' hun slachtoffer, allerm minst een reden tot belagen is. De stalker heeft geen liefdesverdriet, zijn uitgangspunt is wraak en bestraffing. Zijn handelingen zijn er dan ook niet op gericht om een positieve respons te krijgen van zijn slachtoffer.

chantagemiddelen

Ziekelijk wordt het wanneer hij voor het herstel van de relatie middelen gaat aanwenden die eigenlijk meer berusten op chantage dan op overtuigende argumenten. Zoals bijvoorbeeld het schrijven van een zelfmoordbrief. Voor de ontvanger is er hier evenwel nog geen reden tot paniek, immers als de dreiging echt wordt uitgevoerd lost het probleem zichzelf op.

partner = bezit

Nog ziekelijker wordt het als men de partner beschouwt als zijn bezit, als *iets* dat het recht niet heeft zich los te maken uit zijn machtsimperium en dat daarvoor gestraft moet worden. Een stalker zal dikwijls liefdesverdriet voorwenden om de omgeving te manipuleren in een poging begrip te krijgen voor zijn daden van belaging.

Een concreet voorbeeld: een man maakt het uit met zijn vriendin. Twee weken lang hoort hij niets van haar. Op zekere dag komt zijn moeder, totaal overstuurd, aanbellen met de melding dat de ex verteld heeft dat ze zwanger is van het eerste kleinkind. Een leugen natuurlijk. Dit heeft niets meer met liefde te maken. De ex weet perfect dat ze vanaf nu alle bruggen definitief verbrand heeft en dat de man met haar nooit meer een liefdesrelatie zal willen aangaan. Het uitgangspunt van deze daad is duidelijk agressief, en niet gericht op het herstel van de relatie.

1.2.2 *Waar er twee ruziemaken zijn er twee fout*

verklaarbare reden

Vaak menen buitenstaanders dat een stalker uiteindelijk wel een verklaarbare reden moet hebben voor zijn hardnekkige wraakzucht, en dat het slachtoffer dus waarschijnlijk ook wel iets mispeuterd heeft.

stalker krijgt onterecht krediet

Deze denkfout zorgt ervoor dat de stalker krediet krijgt doordat men er automatisch van uitgaat dat hij een goede reden voor zijn belaging had. Jammer genoeg is dat onterecht. Een stalker is partij, procureur, rechter en beul in eigen zaak! En in dergelijke gevallen staat de straf zelden in verhouding tot de initiële overtreding, als die er al ooit geweest is.

de dader voelt zich een slachtoffer

Eigenlijk hebben we hier te maken met een uitgesproken narcistische en egoïstische persoonlijkheid, die een moreel en ethisch normensysteem hanteert waarbij op geen enkele manier rekening wordt gehouden met de rechten en verlangens van anderen, noch met de consequenties van het maatschappelijk samenleven, en ook al niet met de eigen plichten en verantwoordelijkheden. De bijbel van de stalker is een zeer eenvoudig boek: 'iets is goed als het voor mij goed is, iets is slecht als het voor mij slecht is'. De woorden 'consensus', 'samenspraak', en 'iedereen heeft rechten' komen niet voor in die bijbel. Dit verklaart ook waarom stalkers zo geloofwaardig overkomen in hun slachtofferrol: zij voelen zich ook werkelijk slachtoffer.

1.2.3 *Het zal wel vanzelf overgaan*

obsessieel gedrag kan niet blijven duren

Omdat buitenstaanders geen flauw idee (willen) hebben van wat er zich afspeelt in de geest van een obsessieel narcist, denken zij onvermijdelijk dat het vanzelf wel zal overgaan. Ook het slachtoffer denkt dat in de beginfase. Omdat het gedrag zo onredelijk is, kan het niet blijven duren; men verwacht dat de belager tot inzicht zal komen. Die verwachting wordt zelfs relatief lang gekoesterd. Gemiddeld wacht een stalkingslachtoffer ongeveer zeven maanden vooraleer het zijn eerste klacht indient.

het slachtoffer wacht

Daarnaast heeft die wachttijd ook andere redenen. Het onbegrip van de omgeving leidt ertoe dat het slachtoffer vermoedt bij de officiële instanties evenmin gehoor te vinden. In de overtuiging dat men de dader toch niet wettelijk zal kunnen vervolgen is het trouwens niet uitgesloten dat het slachtoffer, hetzij wegens onbegrip van de instanties, of bij gebrek aan bewijzen, in bepaalde gevallen het recht in eigen handen neemt en op zijn beurt begint te stalken. Omdat het slachtoffer na verloop van tijd door heeft dat de stalker belaaft uit wraakzucht, vreest het vaak dat het indienen van een klacht zal leiden tot een escalatie van het geweld.

situaties uit de privé-sfeer

Bovendien gaat het dikwijls om uitermate gênante situaties uit de privé-sfeer. Want meestal maakt de stalker zwaar misbruik van vertrouwelijke informatie die hij in 'betere tijden' bekwam (foto's, liefdesbrieven, ...). Vaak is stalking een uitloper van een relatiebreuk, en zijn er kinderen uit deze relatie. Men twijfelt er dan over om de vader of de moeder van de kinderen in een strafrechtelijke procedure te betrekken.

1.2.4 **Het zijn toch maar kleine pesterijtjes**

het begint met ongevaarlijke wapens

Bij de aanvang van de stalking *lijkt* dat inderdaad zo. De wapens die de stalker in het begin van zijn kruistocht kiest, zijn dikwijls zaken die in een normale context niet als bedreigend worden beschouwd, zoals een adorerende liefdesbrief, het afgeven van cadeaus of bloemen. Omdat enkel het slachtoffer op de hoogte is van de begeleidende omstandigheden, staat het meestal alleen om die handelingen te herkennen als een teken van iets dat helemaal de verkeerde richting uitgaat. De omgeving, en soms ook de ordediensten, zijn daar nog lang niet aan toe. Eigenlijk kan men stellen dat stalking begint alvorens de in de wet opgenomen definitie de gestelde daden onder de strafrechtelijke regeling kan kwalificeren.

evolutie in gedragspatroon

Alle anti-stalking verenigingen over de gehele wereld leggen er dan ook de nadruk op dat dit beginnende gedragspatroon van ongewenste, onrealistische en onvoorspelbare handelingen wel degelijk heel wat stress en angst veroorzaken bij het stalkingslachtoffer. Dit begrijpt duidelijk dat het gedrag allesbehalve normaal is en dat het wel degelijk een voorloper kan zijn van veel zwaardere gewelddaden. Het optreden van de stalker zal zich, na verloop van tijd, inderdaad over een as bewegen in de richting van stijgende agressie. De 'aanbidding', die vandaag nog zo onschuldig leek, kan morgen dodelijk zijn.

impact van pesterijen

Slachtoffers van stalking vertellen ellendige verhalen, waar buitenstaanders zich vaak niet veel bij kunnen voorstellen. Die zien meestal elke pesterij op zich, en begrijpen niet wat de impact van het geheel is. Iemand die op straat van zijn handtas beroofd wordt, zal misschien ook de rest van zijn leven met een trauma zitten, maar verwacht niet dat hem de volgende dag alweer iets dergelijks

	overkomt. Een stalkingslachtoffer weet dat, na afloop van een ellendig weekend, een miserabele week begint.
<i>dood met duizend naalden</i>	Ooit gaf een stalkingslachtoffer een perfecte metaforische beschrijving van de 'dood met de duizend naalden': 'Hij is als een insect, dat me dag en nacht plaagt, dat zich constant in mijn leven dringt, constant mijn aandacht opeist, mijn leven verpest, een insect dat ik voortdurend van me afsla, maar dat steeds blijft terugkomen, al acht jaar lang...'
<i>gedoseerde aanvallen</i>	Een stalker is te slim om zich te laten gaan in impulsieve woede en ondoordachte aanvallen. In plaats van het slachtoffer eens en voor goed het zwijgen op te leggen met een messteek, steekt hij om de zoveel tijd, heel gedoseerd en heel onopvallend. Maar op termijn is dat optreden even trefzeker. Bovendien blijft het meestal niet bij 'kleine' pesterijtjes. Aangezien stalking gemiddeld zeven jaar duurt, ligt het voor de hand dat de agressie van de stalker zal escaleren. Op die tijdsas glijden de meeste stalkers op en neer met fases van regressie en afkoeling.
<i>van belaging naar extreme agressie</i>	Het gedrag van stalkers varieert tussen belaging en extreem agressief gedrag. Zo verschuift een stalker van regelmatig telefoonterrorisme, het schrijven van ongewenste brieven en het afgeven van cadeautjes, via bedreigingen en constante achtervolgingen naar brandstichting of het anderzijds beschadigen van de goederen van het slachtoffer, en tot slot eventueel zelfs naar het ontvoeren, en/of vermoorden van het slachtoffer, de kinderen, de nieuwe partner, of het huisdier.
<i>afkoelingsperiodes</i>	Onderzoek uitgevoerd op het slachtofferbestand (42,8 % van de respondenten) van de SAS wijst uit dat afkoelingsperiodes bij belagers wel degelijk veelvuldig voorkomen. De reden hiervoor kan te vinden zijn in het feit dat de stalker eventjes angstig geworden is omdat hij verhoord werd door de politie of omwille van de nieuwe wet in verband met de strafbaarstelling van belaging. Een andere mogelijkheid is dat hij zich aan het bezinnen is over nieuwe acties en strategieën, of ook nog dat hij gewoon even pauzeert omdat hij aan het spelen is met de hoop van zijn slachtoffer door het even te laten denken dat de hel opgehouden is. Soms kunnen deze afkoelingsperiodes meerdere jaren duren, maar meestal gaat het om een periode van één tot vier maanden.
<i>pre-spouse-killing-syndrome</i>	Het <i>pre-spouse-killing-syndrome</i> verduidelijkt de escalatie van agressie. Een onderzoek uitgevoerd door de Nederlandse professor J. De Boer heeft aangetoond dat heel wat passionele moordenaars hun slachtoffer eerst gestalkt hebben, vooraleer het tot een doding kwam. Dit bewijst in eerste instantie dat relatiestalkers een hoog risicogehalte vertegenwoordigen voor hun slachtoffer. In de tweede plaats kan het een aanwijzing zijn dat de belaging het voorspel van een toekomstige moord is.

escalatie moeilijk te voorspellen

Of een stalker het eindpunt van de as, namelijk extreme agressie, al dan niet zal bereiken is in het algemeen moeilijk te voorspellen. Evenmin is het gemakkelijk te profeteren hoe snel een stalker over de as zal schuiven. De ene doet er jaren over om tot zwaar agressieve daden van belaging te komen, terwijl de ander al binnen een paar weken kan escaleren.

1.2.5 **Gevolgen van dit onbegrip**

schuldgevoelens - ongeloof

Heel dikwijls blijkt dat een belager het voordeel van de twijfel geniet. Dit resulteert erin dat ongeveer 25 % van de slachtoffers volkomen onterecht zware schuldgevoelens heeft over het feit dat hij of zij belaagd wordt. Omwille van voormelde vooroordelen worden veel slachtoffers van stalking geconfronteerd met het ongeloof van hun omgeving en de ordediensten.

1.3 **Modus operandi**

eenheid van opzet

Stalking is een misdaad met een eenheid van opzet die erin bestaat het leven van het slachtoffer door talloze pesterijen compleet de vernieling in te helpen. Het gedrag van stalkers varieert tussen een as met als ene pool belaging en als andere pool extreem agressief gedrag. Typerend is dat dit gedrag aangehouden wordt gedurende een bepaalde tijdspanne – in België gemiddeld vijf tot zeven jaar – en dat het daardoor ook een bepaald patroon begint te vertonen. Een patroon dat, net zoals het hoofdmotief, bij de stalker hoort en dat, als hij recidiveert, zal worden verdergezet bij volgende slachtoffers. Zowel inzake de keuze van slachtoffer als van de modus operandi is hij bijzonder vindingrijk en veelzijdig.

consequent ingrijpen moeilijk

Ondanks een aangepaste strafwetgeving en een groeiende publieke bewustwording is het nog steeds zeer moeilijk om consequent in te grijpen in een beginnende stalkingsituatie. Wellicht heeft dit te maken met het feit dat deze misdaad, zeker in de beginfase, bestaat uit een aantal heel subtiele handelingen waarvan de enige getuige meestal het slachtoffer zelf is. Zoals gezegd zijn de wapens die de stalker bij de aanvang van zijn optreden kiest dikwijls zaken die in een normale context niet als bedreigend worden ervaren.

wraakzucht met vele gezichten

De waar gebeurde feiten die hieronder worden opgesomd, zijn maar een greep uit de wraakzucht van stalkers. Deze lijst is dus allesbehalve compleet.

- Lichamelijke, seksuele en/of geestelijke mishandeling, en soms moord (één op tien van de bij de SAS geregistreerde slachtoffers werd door zijn stalker verkracht).
- Bedreigingen gericht tegen het slachtoffer zelf, en/of diens familieleden en vrienden. Zelfs de kinderen of de huisdieren van het slachtoffer worden ontvoerd en mishandeld (bij 78,2 % van de slachtoffers werden bekenden, vrienden, en familie lastiggeval-

len; bij 63,2 % van de slachtoffers werden de bedreigingen ook effectief uitgevoerd).

- Telefoontjes om te bedreigen, te pesten, of te controleren.
- Achtervolgingen buitenshuis, die soms uitmonden in opzettelijke aanrijdingen.
- De stalker of een meewerkende derde gaat bij het slachtoffer – thuis, op het werk of bij familie en vrienden – postvatten en/of gaat er 's nachts rondsluipen.
- Belagers of meewerkende derden proberen in opdracht van de stalker op dubieuze wijze te infiltreren in het gezin van het slachtoffer, of in diens werkomgeving.
- (Pogingen tot) manipulatie van iedereen die met het slachtoffer te maken heeft (gehad), onder andere door middel van bedreiging en/of chantage.
- Belasteren van het slachtoffer, bij familie, vrienden, burens, op het werk, bij de plaatselijke winkeliers, in het gehele dorp, enz... Deze verspreiding van pertinente leugens over het slachtoffer bij derden, geschiedt bijvoorbeeld via telefoontjes of brieven naar de werkgever, zakenrelaties, instanties, diverse media (radio/televisie/kranten), via pamfletten in de buurt van het slachtoffer, of zelfs via boekjes die speciaal door de stalker worden uitgegeven. Zo kan een slachtoffer van stalking ontslagen worden door zijn werkgever, omdat deze alle ellende beu is, of erger nog, omdat hij de leugens van de stalker gelooft. Ook vindt men slachtoffers met een zelfstandig beroep die failliet gaan door toedoen van hun stalker.
- Beschadigingen allerhande:
 - Eieren, verf, of uitwerpselen tegen de voorgevel;
 - Stenen of verfbommen die naar binnen worden gegooid;
 - Het binnendringen van het huis en het vernielen van de inboedel;
 - Het in brand steken van het huis;
 - Het vernielen/saboteren van auto, motor, brommer, fiets (carrosserie bekrassen, remmen doorsnijden, wielen losvrijen);
 - Het doorzoeken en verspreiden van vuilnis in de straat.
- Diefstal van geld of goederen.
- Buurtonderzoeken om belastend materiaal tegen het slachtoffer te verzamelen, of om het te belasteren.
- Derden inschakelen om slachtoffers die zijn ondergedoken op te sporen. Onder meer door onder valse voorwendsels informatie over het slachtoffer of zijn omgeving in te winnen.
- Stalkers maken ook grondig misbruik van allerlei juridische procedures om hun slachtoffer of diens helpers het leven onmogelijk te maken.
 - Het indienen van valse klachten en aangiftes bij de politie, de sociale diensten, de belastingen, de onderwijsinspectie, het medisch tuchtcollege, en allerlei andere diensten...;
 - Pogingen om het overspannen, zogezegd geestesgestoorde slachtoffer gedwongen te laten interneren;
 - Fervente pogingen om het slachtoffer financieel aan de grond te krijgen, door het plegen van frauduleuze handelingen, via het opsturen van valse facturen, door eventuele uitkeringen

stop te laten zetten, door middel van het geven van valse informatie aan de sociale diensten, of door ervoor te zorgen dat het slachtoffer ontslagen wordt.

- Het gebruik van door henzelf veroorzaakte problemen met de hoede- en bezoekrechten, om procedures aanhangig te maken.
- Bezorging van niet-gedane bestellingen, komst van niet bestelde taxi's, enz...
- Het versturen van ontelbare liefdesbrieven, ongewenste cadeau-tjes, en/of bossen bloemen.
- Het maken en versturen van valse huwelijksaankondigingen.
- Het plaatsen van een vals overlijdensbericht in de krant.
- Het laten bezorgen van grafkransen.
- Het maken van reclame of het plaatsen van advertenties in verband met het slachtoffer met de gekste of ergste boodschappen:
 - Dat het slachtoffer een prostituee is;
 - Dat er gratis katten of aardappelen te halen zijn, met telefonische overlast als gevolg;
 - Één of andere stupide lezersbrief, zagezegd uitgaande van het slachtoffer, zodat iedereen zijn intelligentie in vraag begint te stellen.
 - Het rondsturen van liefdesbrieven die het slachtoffer ooit (of nooit) geschreven heeft.

frequentie van de stalking

29,1 % van de bij de SAS geregistreerde stalkingslachtoffers wordt verschillende keren per dag gestalkt. Evenveel personen worden verschillende keren per week lastiggevallen. Bij 22,1 % varieert de frequentie van de stalking.

informatie-inwinning

In hun modus operandi hebben bijna alle belagers één ding met elkaar gemeen: de 'informatie-inwinning'. Om zijn doel te kunnen bereiken, is de stalker onder andere afhankelijk van informatie van derden, waardoor hij een greep kan houden op het leven van zijn slachtoffer. Stalkers hebben er werkelijk alles voor over om op de hoogte te blijven van het doen en laten van hun slachtoffer. Elk stukje informatie is van vitaal belang om te kunnen blijven stalken: hij/zij wil controle over zijn slachtoffer blijven uitoefenen om, zelfs op een ziekelijke manier, een band te blijven behouden, en het leven van het slachtoffer voortdurend te kunnen verstoren. Daarom is het van het grootste belang dat men niet zomaar klakkeloos verzoeken om informatie inwilligt.

2 DADERPROFIEL

2.1 Persoonlijkheid van de dader

2.1.1 *De obsessie*

*emotioneel gemotiveerde
seriecrimineel*

Stalkers zijn emotioneel gemotiveerde seriecriminelen met een obsessief ingestelde persoonlijkheid. Het onderscheid tussen de verschillende types van stalkers kan deels worden gemaakt door de aard van hun obsessie. Zeker is dat zij een steeds maar groeiende dreiging vormen voor de persoon die het onderwerp is van hun dwanggedachten. Het gevolg van de obsessie is immers dat stalkers bijzonder hardnekkig zijn in het belagen van hun slachtoffer. Sommige stalkingslachtoffers worden dan ook al meer dan tien jaar gevisieerd door hun belager. Bovendien vertoont de stalker, zoals de meeste emotioneel gemotiveerde seriecriminelen, een hoge graad van recidivisme. Is dat dan niet bij hetzelfde slachtoffer, dan wel bij een ander waar hij op grond van dezelfde dwanggedachte zijn aandacht op vestigt. Wat dan wel het probleem voor het oorspronkelijke slachtoffer oplost, maar opnieuw een leven vol terreur en onzekerheid betekent voor het nieuwe 'doel'. Duidelijk is in elk geval dat een belager zeer moeilijk afstand kan doen van zijn terroriserende en angstwekkende gedrag, met alle gevolgen van dien.

*fantasiewereld is
grondslag*

Net zoals bij andere emotioneel gemotiveerde seriecriminelen ligt een fantasiewereld aan de grondslag van de dwanggedachten en het criminele gedrag. Daders die hun egoïstische fantasieën uitleven, ongeacht het soort misdaad waarin die zich manifesteren, hebben de neiging om te escaleren eerder dan te kalmeren.

2.1.2 *Mannen en vrouwen*

*mannelijke belagers in
de meerderheid*

Alle statistieken geven aan dat stalkers meestal mannen zijn en hun slachtoffers meestal vrouwen. Het omgekeerde bestaat, maar komt minder voor (80 % mannelijke belagers vs. 20 % vrouwelijke belagers, 74,7 % van de slachtoffers is een vrouw). De echt waanzinnige stalker, de enige die zelden toerekeningsvatbaar is, namelijk de erotomaan, is echter meestal een vrouw.

*minder aangifte onder
mannen*

De mannelijke meerderheid die blijkt uit de geregistreerde cijfers moet wellicht genuanceerd worden. Men mag veronderstellen dat met betrekking tot de aangifte van belaging, mannen zich dikwijls minder snel bedreigd zullen voelen door een vrouwelijke stalker dan omgekeerd. Bovendien is het waarschijnlijk zo dat wanneer een man wel met angstgevoelens te kampen krijgt, het voor hem dikwijls nog moeilijker blijkt om begrip te vinden in zijn omgeving, erger nog, meestal wordt dan de vrouw in haar geïnspireerde slachtofferrol geloofd. Tot slot ligt het ook niet in de aard van de man zijn imago te 'verkruimelen' door toe te geven dat hij belaagd wordt door een vrouw.

2.1.3 Karakterisering

*gemeenschappelijke
karakteristieken*

De SAS heeft aan de bij haar geregistreerde stalkingslachtoffers gevraagd de persoonlijkheid van hun belager te omschrijven. Naast het feit dat deze rubriek duchtig werd gebruikt voor het luchten van een aantal vrij intense frustraties, kwamen er toch duidelijk enkele gemeenschappelijke karakteristieken aan het licht, die corresponderen met het persoonlijkheidsonderzoek van stalkers in de Verenigde Staten (F.B.I.-Profiling Unit Quantico), namelijk agressief, manipulatief, bezitterig, dominant, gefrustreerd, om aandacht vragend, leugenachtig, sluw, minachtend, psychopatisch, sadistisch en gevaarlijk.

*geen normale sociale
contacten of
vriendschappen*

Uit de aan de slachtoffers gestelde vraag naar het sociale leven van hun stalker blijkt dat de helft van de stalkers (54 %) geen normale sociale contacten heeft en zij ook niet echt in staat blijken normale vriendschappelijke verstandhoudingen te onderhouden met hun medemens. Dat is niet verwonderlijk want alle belagers zijn super-egoïstisch, manipulatief en wraakzuchtig, en derhalve geen aanwinst voor de vriendenkring.

*weinig eensgezindheid
over achtergronden*

Onderzoek naar de achtergronden en de jeugdjaren van de Belgische stalker levert evenwel een zeer diffuus resultaat op, waaruit niet echt overduidelijk blijkt dat stalkers over het algemeen genomen slechte jeugdervaringen zouden hebben gehad. Dit in tegenstelling tot de meeste andere emotioneel gemotiveerde seriecriminelen.

*vroegere psychiatrische
behandeling*

Opvallend is wel dat schijnbaar 29,9 % van de belagers reeds in psychiatrische behandeling is geweest. De redenen hiervoor waren voornamelijk te vinden in agressie, alcoholmisbruik, gevaarlijk gedrag en jeugdtrauma.

2.1.4 Maatschappelijke positie

*geen uniformiteit in
opleiding of beroep*

Uit de slachtofferbestanden van de SAS blijkt dat een stalker de meest uiteenlopende opleidingen heeft genoten en derhalve ook de meest onderscheiden beroepen uitoefent. Volgens de slachtofferenquête van de organisatie heeft 43,7 % van de stalkers een job en zit 41,4 % zonder werk.

*marginalisering tijdens
belaging*

Het is inderdaad zo dat een aantal stalkers zal marginaliseren in de loop van hun belaging. Het constant belagen van iemand is immers een bijzonder arbeidsintensieve aangelegenheid. Men moet dikwijls 's nachts opstaan, hetzij om dingen te beschadigen, hetzij om nachtelijke telefoontjes te plegen. Ook overdag kent de stalker geen rust, gelet op de ettelijke gevallen waarin het slachtoffer regelmatig achtervolgd wordt, de informatierondes en lastercampagnes van de belager en dergelijke meer. Overigens zijn stalkers zichzelf blijkbaar zeer goed bewust van dat probleem, wat blijkt uit

een internet-site van stalkers voor stalkers, waarin onder meer het voorstel wordt gedaan om mekaar af te lossen.

2.2 Het hoofdmotief: wraakzucht

*ongegrond en onredelijk
motief*

De meeste vormen van belaging vinden hun oorzaak in een hardnekkige, ongegronde, en dus onredelijke wraakzucht. Het meest voorkomende wraakmotief van de stalker situeert zich in het kader van een verbroken of geweigerde relatie, waarbij de stalker niet kan verkroppen dat hij is afgewezen, en meent dat zijn slachtoffer daarvoor gestraft moet worden. De meest voorkomende categorie van stalkers bestaat dan ook uit afgewezen partners.

werkgever = slachtoffer

Het wraakmotief verklaart tevens waarom bijvoorbeeld een stalker zich op zijn werkgever wreekt voor zijn ontslag, en ertoe overgaat om degenen die een slachtoffer van stalking proberen te helpen, eveneens te belagen (dit gebeurt in één op de vier stalkinggevallen in België).

gedragsstoornis

De onredelijkheid van dit wraakgevoelen komt voort uit een gedragsstoornis, die ertoe leidt dat stalkers de onvermijdelijke frustraties die het leven met zich meebrengt (relatiebreuk, ontslag, enz.) niet op een normale positieve manier kunnen verwerken.

allerlei relatievlakken

De ziekelijk narcistische wraakzucht van deze gedragsgestoorde criminelen situeert zich dus niet enkel op relatievlak. Het gaat over een gedragsstoornis die zich in hoofde van één enkele stalker op allerlei vlakken kan openbaren.

logica soms zoek

Hoe onredelijk de wraakgevoelens van een belager ook mogen zijn, hij gelooft er werkelijk in, en is ervan overtuigd dat hij het slachtoffer is dat bij wijze van belaging gerechtigheid laat geschieden. Uit het hiernavolgende voorbeeld blijkt dat het wraakmotief niet altijd even duidelijk is, omdat de wraakzucht van de belager niet altijd even 'logisch' is.

Een mannelijk slachtoffer meldde zich aan bij de SAS met de mededeling dat hij bijzonder bezorgd was omdat zijn jongste dochter, een driejarige kleuter, belaagd werd door een onbekende vrouw. Het kind had aan de uitgang van de school van deze dame een briefje toegestopt gekregen, met de boodschap dat ze dat aan haar vader moest geven. Toen vader de enveloppe opendeed, zag hij een blad papier waarop krantenletters geplakt waren, die de volgende boodschap weergaven: 'pappa, vandaag ben ik nog thuisgekomen, maar morgen misschien niet meer !' Daarop nam het gezin de maatregel om de moeder vroeger van haar werk te laten vertrekken om aan de schoolingang te kunnen wachten tot de schoolbel ging. Zodat het kind zelfs geen vijf minuten meer moest wachten om opgepikt te worden. Deze verstandige maatregel verhinderde evenwel niet dat nog een gelijkaardige dreigbrief werd achtergelaten in het kastje van de kleuter, en dat bij een andere gelegenheid het jasje van het kindje gestolen werd toen het aan de kapstok van het klaslokaal hing. Uiteindelijk werd de identiteit van de belaagster achterhaald, en niet lang daarna haar wraakmotief. Haar woede op het gezin was ontstaan ten gevolge van het feit dat zij vroeger als gehuwde vrouw in hetzelfde huis had gewoond. Haar huwelijk was echter uitgelopen op een echtscheiding en het huis werd verkocht. Deze stalkster kon niet verwerken dat haar mislukking aan de oppervlakte kwam in het voor haar frustrerende beeld van een ander modelgezinnetje, inclusief Labrador, in háár modelhuis ...

2.3 De valse slachtofferrol

wie is het slachtoffer?

Het feit dat de belager degene is die zich in zijn belevingswereld onheus bejegend voelt, leidt tot een probleem waarmee veel hulpverleners en ordediensten geconfronteerd worden, namelijk de uitdaging een onderscheid te moeten maken tussen het echte stalkingslachtoffer en de ware dader.

wie is de dader?

Daar komt nog bij dat naast telefoonterrorisme, één van de meest voorkomende wijzen waarop belaagd wordt het belasteren van het slachtoffer is, onder meer met lasterlijke aangiften. Bijgevolg zijn er heel wat stalkers die hun slachtoffer beschuldigen van stalking. Het is niet eenvoudig om uit te maken wie de werkelijke dader is, vermits de psychopathologie van de stalker hem tot een bijzonder geslepen manipulator maakt. Een slachtoffer wordt op mythomanische wijze gevangen in een psychedelisch web van leugens, waarbij vooral projectie gehanteerd wordt, teneinde de geloofwaardigheid van het slachtoffer in het gedrang te brengen. Als alle verhalen van de stalker worden omgedraaid, weet men precies wat het slachtoffer meemaakt. Spijtig genoeg komt de SAS tot de vaststelling dat in een aantal gevallen de lepe, mythomanische stalker succes heeft bij politie en justitie, dit in tegenstelling tot het slachtoffer.

<i>geslepen persoonlijkheid</i>	Het is derhalve bijzonder belangrijk dat buitenstaanders inzien dat de verhalen van stalkers niet kloppen. Dit vergt een grondige kennis van zaken. Een stalker is immers een uitermate geslepen persoonlijkheid, iemand die bijzonder manipulatief is ingesteld. Een getalenteerd leugenaar die de feiten op een bijzonder geloofwaardige manier kan verdraaien, juist omdat hij of zij werkelijk gelooft in de eigen slachtofferrol, en die daarbij gebruikmaakt van halve waarheden, en werkt met projectie en schuldinductie naar het slachtoffer toe. Bovendien zijn belagers goede planners, met een excellente voorbereiding, en een zeer georganiseerde werkwijze.
<i>belager houdt generale repetitie</i>	Wat het allemaal nóg moeilijker maakt is het feit dat een belager de generale repetitie van zijn verhaal allang achter de rug heeft. Gelet op de lange duur van belaging, heeft een stalker zijn verhoor al ettelijke keren kunnen oefenen bij even zoveel gelegenheden. Hij staat op scherp, verwacht zich aan de meeste vragen, en kent vrijwel alle antwoorden.

2.4 Dadertypologieën

<i>hoofdcategorieën</i>	Het hoofdmotief voor belaging 'wraak', leidt onmiddellijk naar de verschillende hoofdcategorieën van stalkers. Wraakgevoelens kunnen ontstaan naar aanleiding van een aantal situaties, de meest voorkomende zijn:
<i>'liefde'</i>	Dan hebben we wraak na afloop van de relatie = relatiestalker. Wraak wegens het niet willen aangaan van een relatie = aanbiddersstalking. Een subcategorie van aanbiddersstalking is de erotomane stalker. Tot deze laatste categorie behoort de 'losgeslagen' fan.
<i>mobbing'</i>	Wraakgevoelens ontstaan regelmatig ook tussen collega's onderling of tussen een werknemer en zijn overste.
<i>burenstalking'</i>	Tot slot ontstaan ook heel wat onverteerbare frustraties tussen mensen in een opgedrongen samenlevingsverband zoals het nabuurschap.
<i>familievetes</i>	Hetzelfde geldt voor zwaar uit de hand gelopen familievetes.

2.4.1 De relatiestalker

<i>afgewezen partners</i>	De meest voorkomende categorie van stalkers (80 %) zijn de afgewezen partners. De daders van deze categorie zijn meestal mannen (80,2 %). De slachtoffers zijn meestal vrouwen (74,7 %). Het restpercentage betreft vooral homoseksuele belaging.
<i>geslachts- en leeftijdsgebonden</i>	Het gaat hier om stalking als uitloper van een (al dan niet langdurige) relatie. Dit soort stalking is qua dader en slachtoffer steeds geslachts- en meestal ook leeftijdsgebonden. Relatiestalkers zullen

altijd iemand stalken die tot hun seksuele voorkeurgroep behoort. Uit de Belgische slachtoffergegevens blijkt dat de gemiddelde leeftijd van de belager (47 jaar) correspondeert met de gemiddelde leeftijd van het slachtoffer die op 44 jaar ligt.

interraciaal delict

Aangezien 90 % van de relatiestalkers hetzelfde ras hebben als hun slachtoffer, kan men concluderen dat het gaat om een interraciaal delict.

intrafamiliaal geweld

Uit de ervaringen van de SAS met slachtoffers van relatiestalking blijkt in de overgrote meerderheid van de gevallen dat dergelijke relaties gepaard gaan met heel wat intrafamiliaal geweld. Het stalken begint dan nadat de man de vrouw meestal letterlijk het huis uit gemept heeft.

daders moeten kunnen domineren

De relatiestalker is degene die zijn partner ziet als een te domineren bezit en die het vertrek van deze onderhorige absoluut moet afstraffen. Het profiel van relatiestalkers is sterk gelijklopend. Het gaat om mannen die hun zelfbeeld opkrikken door op een ander z'n hoofd te gaan staan. Zij hebben op relatievlak geen behoefte aan vriendschap, respect, begrip, steun of zielsverwantschap. Dikwijls is hun van thuis uit geen besef van menselijke waarden noch respect voor andermans rechten meegegeven. Wat verklaart dat zij hier dan ook geen behoefte aan hebben, aangezien ze er de waarde niet van kennen. Ze hebben enkel nood aan dominantie.

absolute controle

De relatiestalker wordt door de slachtoffers unaniem omschreven als wraakzuchtig, obsessieel en als iemand die steeds de absolute controle moet hebben.

opbouwen van afhankelijkheid: het gevolgde patroon

Dikwijls vraagt men zich af hoe een vrouw het jarenlang kan uithouden bij zo'n individu. De ervaring leert dat dergelijke mannen hun machtsimperium langzaam maar bijzonder zeker opbouwen. Vooral door consequent de afhankelijkheid van de vrouw steeds maar te laten toenemen. De strategie die hiervoor gebruikt wordt lijkt op de hersenspoeling die mensen kunnen ondergaan bij de opname in één of andere sekte. De eerste fase bestaat erin dat zij zich uitermate romantisch, bezorgd en beschermend, lees bezitterig, opstellen. Helaas vallen nog altijd heel wat vrouwen voor de autoritaire machoman, die alles wel voor hen zal regelen. Regelmatig verkiest een dergelijke man trouwens ook een dociel type vrouw met een laag zelfbeeld. Na het aangaan van de relatie, en nadat hij zich ervan verzekerd heeft dat zijn vriendinnetje smoorverliefd is geworden, begint de fase van het isolement. Om haar afhankelijkheid nog te vergroten zal hij de vrouw systematisch van haar zelfrespect beroven. Om dit met succes te kunnen doen, moet de dader vermijden dat anderen zijn afbraak van haar eigenwaarde gaan belemmeren. Bijgevolg zal elke positieve noot in haar leven stelselmatig geëlimineerd worden. Veelal wordt eerst de familie aangepakt. Vervolgens wordt de vriendenkring doorgelicht, telkens met hetzelfde voorspelbare resultaat. De ruzies zijn niet van de lucht, en de vrouw wordt al gauw voor de keuze gesteld: 'zij of ik !'

Meestal zijn er inmiddels ook kinderen geboren in de relatie, wat de druk op de vrouw alleen maar verhoogt. Daarna wordt haar financiële afhankelijkheid in het vizier genomen. Hij heeft liever dat ze thuisblijft omdat dat beter is voor de kinderen, voor zijn imago als gezinshoofd, en omdat hij haar baas en de andere mannelijke collega's niet vertrouwt. Nu is de weg vrij voor de definitieve ondergang van haar eigenwaarde, ze heeft met niemand nog contact, er is niemand die haar werk nog waardeert, de enige toetssteen die ze nog heeft is de man die niet van haar houdt, maar die haar wel wil bezitten. Nu hoort ze dagelijks dat ze dom is, zich slecht kleedt, geen goede moeder is, een rampzalige huishoudster en een ongenietbare echtgenote. Deze hele aanpak heeft als resultaat dat de vrouw ervan overtuigd geraakt dat ze niets waard is en niets te bieden heeft. Eigenlijk mag ze nog blij zijn dat deze man, al is het dan een agressieve hufter, met haar getrouwd wil blijven. Bovendien heeft ze geen werk en zijn er de kinderen. En dan komen de aframmelingen. Als de dader merkt dat de grens van de verdraagzaamheid bij de vrouw bijna wordt overschreden, slaagt hij er perfect in om de brokken te lijmen, zijn verontschuldigungen aan te bieden, en te zeggen dat het allemaal komt omdat hij veel te veel van haar houdt. Weldra begint de hele ellende opnieuw... Dat kan zo jaren duren, tot zij eindelijk ergens diep van binnen nog een laatste restje zelfrespect en kracht vindt om er een einde aan te maken, waarna de stalking begint.

In een bepaald geval was een stalker van bij de aanvang van een korte relatie begonnen aan de opbouw van zijn machtsimperium. Al van bij de allereerste ontmoeting vertelde hij dat hij was meegereden met een vriend die wat te veel gedronken had, en vervolgens de wagen nogal hardhandig tegen een boom geparkeerd had. Als gevolg hiervan had hij drie weken in coma gelegen, en werd hij wakker met een ijzeren plaatje in zijn schedel. Naast het feit dat dit de nodige moeilijkheden veroorzaakte op de luchthavencontrole, had hij ten gevolge van dat ongeval ook nog een 'lichte' beschadiging aan zijn frontaalkwabben opgelopen. Dit defect resulteerde in oncontroleerbare aanvalletjes van agressie, maar dankzij pilletjes kon hij dat gebrek onder controle houden. Hij nam die pilletjes evenwel niet zo graag omdat hij er misselijk van werd. Drie jaar later kwam het slachtoffer er echter achter dat het hele verhaaltje verzonnen was. Waarom? De stalker had de dame in kwestie perfect geobserveerd en geprofileerd, en gezien dat hij haar niet zomaar een paar meppen kon verkopen. Dus had hij iets verzonnen om haar verdraagzaamheid, zelfs op voorhand, op te bouwen. Het hele verhaal was de eerste stap op weg naar dominantie.

*verhouding met een
andere partner*

Een beetje verwarrend in deze relationele context is wel dat één op de drie Belgische relatiestalkers tijdens de belaging van het slachtoffer een vaste verhouding heeft met een ander. Bij nader inzien is dit evenwel niet zo onlogisch. Aangezien relatiestalkers personen zijn die hun eigenwaarde moeten realiseren door de vernedering

van een ander, zullen zij er steeds naar streven iemand te hebben om te kleineren. Dat ze hiervoor geen grote schare vrijwilligers vinden, verklaart het uitblijven van een vriendenkring, maar dat neemt niet weg dat ze er toch in slagen ten minste één persoon onder hun obsessionele controle te hebben. Het feit dat ze gedurende de belaging van hun slachtoffer een andere partner hebben, bewijst dan ook dat men het hoofdmotief niet moet zoeken in het opnieuw aangaan van de relatie die er ooit met het slachtoffer geweest is. Het gaat hier louter om de bestraffing van de persoon die ooit het lef had zich aan de macht van de belager te onttrekken.

gevaarlijkste belager is een gewoon iemand

Het idee dat geflippte fans de gevaarlijkste belagers zijn is een vertekend beeld van de werkelijkheid. Dat is het gevolg van de media-belangstelling, die vooral gericht is op bekende slachtoffers. De alarmerende realiteit is dat de meest voorkomende stalker ook de gevaarlijkste is. Deze belager beschikt ten volle over zijn geestesvermogens om een zwaar gewelddelict te plannen, en bezit daarenboven meer dan voldoende ijdelheid om zichzelf ervan te overtuigen dat zijn misdaad ongestraft zal blijven. Reeds meermaals is in het verleden gebleken dat relatiestalkers daadwerkelijk bereid zijn om met hun slachtoffer de dood in te gaan.

stalking en passionele moord

Onderzoek van professor J. De Boer (Nederland) heeft uitgewezen dat heel wat passionele moorden door stalking werden voorafgegaan. Hier speelt bij de stalker dezelfde onredelijke bezitsdrang, wat blijkt uit de klassieke redenering die steeds aan de grondslag ligt van de 'crime passionel', namelijk: 'ik jou niet, dan een ander jou ook niet, en jij helemaal niets !'

2.4.2 Aanbiddersstalking

excessieve bezitsdrang

Meestal heeft men met 'aanbiddersstalking' te maken als het slachtoffer belaagd wordt door iemand waar het nog nooit een relatie mee heeft gehad. De aanbieder kan een totaal onbekende zijn of iemand die men onlangs heeft leren kennen. Dit is de stalker die zijn oog heeft laten vallen op een door hem gewenste partner, die met zijn avances niet gediend is. Bij aanbiddersstalking overschrijdt de bezitsdrang alle excessen. Hier wordt zelfs het niet willen aangaan van de relatie niet geduld. De kosmische narcist heeft zijn keuze gemaakt en iederéén moet zich daarnaar richten. Dit soort stalking begint met hardnekkige aanbidding die, bij een volgehouden weigering, overgaat in een al even hardnekkige wraakzucht.

De erotomanen zijn een subcategorie van de aanbiddersstalkers. In sommige gevallen is er sprake van een mengvorm, bijvoorbeeld indien het slachtoffer kort een relatie heeft gehad met zijn aanbieder. Een mengvorm die meer voorkomt is een cocktail van aanbiddersstalking en erotomanie.

2.4.3 *Erotomane stalkers*

*vrouwen en zelden
toerekeningsvatbaar*

Dit type stalker gelooft ten onrechte, dat (meestal een beroemd of rijk iemand) ontzettend verliefd is op hem/haar. Erotomanen maken 9 % uit van het totale aantal stalkers. Het zijn meestal vrouwen. In tegenstelling tot de andere categorieën van belagers zijn ze zelden toerekeningsvatbaar.

idealisering

De erotomaan vertrekt van dezelfde basis als de relatiestalker, met name een verziekte manier om zijn zelfbeeld op te krikken. Doch daar waar de relatiestalker dit doet door middel van dominantie, doet de erotomaan het bij wijze van idealisering. Hij maakt van de aanbedene een god, poogt vervolgens zich daaraan te binden, in de overtuiging dat daardoor een deel van de goddelijke uitstraling op hem afstraalt. Met andere woorden, de erotomaan weigert, in de beginfase, in te zien dat de aanbedene niet van hem houdt. Met elke andere partnerkeuze begaat de aanbedene de vergissing van zijn leven. Doch de erotomaan zal wel voorzien in een oplossing voor dit probleem, desnoods met alle middelen !

identiteitsdiefstal

Ook identiteitsdiefstal is mogelijk in het kader van erotomanie. In dit geval probeert de erotomaan totaal één te worden met het object van zijn idealisatie. Dit kan zo ver gaan dat hij zelfs poogt volledig de plaats in te nemen van de geadoreerde.

wervende praatjes

Net zoals bij aanbidders stalkers zullen er in de beginfase wervende praatjes zijn, die na verloop van tijd verworden tot wraakzuchtige agressie. In tegenstelling tot de aanbidders stalker zullen hier de 'wervende praatjes' op zich dikwijls al duidelijk wijzen op een geestesstoornis en op een totaal gebrek aan enig realiteitsbesef.

dolgedraaide fans

Dolgedraaide fans behoren tot de categorie der erotomanen. Hoewel zij het meest in het nieuws komen, omwille van de bekendheid van hun slachtoffer, zijn zij, ondanks hun onvoorspelbaarheid, in verhouding tot de rest niet de meest gevaarlijke stalkers. Zij zijn meestal niet in staat om doordacht en planmatig te werk te gaan en aldus een reële dreiging te vormen.

*risico voor bepaalde
beroepscategorieën*

Daarnaast zijn er bepaalde beroepsgroepen die een uitgesproken risico lopen om een erotomane stalker op te doen. Het gaat met name om hulpverlenende beroepen, zoals verpleegsters, dokters, kinesitherapeuten, psychiaters, psychologen, sociaal assistenten, advocaten, rijkswachters en politieagenten. Het risico van de job bestaat erin dat het gaat om een probleemoplossende dienstverlening, die gemakkelijk aanleiding geeft tot idealisatie vanwege een erotomaan. Vooral omdat, wegens het hulpverlenende aspect, totale vreemden met elkaar geconfronteerd worden in veelal uitgesproken intieme omstandigheden. Specifiek deze twee voornoemde elementen leiden bij erotomanen dikwijls tot misvattingen. Het grote probleem is dat mensen die tot een dergelijke beroepscategorie behoren, juist door de uitoefening van hun job bijzonder kwetsbaar zijn voor belaging. Denk maar aan de dokter die verplicht is bij-

stand te verlenen. Denk aan de kinesitherapeut of de psycholoog, de politieagent of de rijkswachter die bijzonder zwak staan in geval van bijvoorbeeld valse beschuldigingen van ongewenste seksuele intimiteiten.

Een verhaal dat getuigt van erotomane stoornissen is dat van een kinesitherapeut en zijn gezin die jaren belaagd werden door een gewezen cliënte. Het begon toen deze dame door haar dokter naar een kinesitherapeut werd verwezen voor een anti-stress behandeling. Oorspronkelijk was een wekelijkse behandeling voorgeschreven. Doch al snel kwam deze patiënte meerdere dagen per week. Tegen de tijd dat de dame in kwestie tweemaal daags kwam, en dan nog in sexy lingerie, besloot de kinesitherapeut dat het aangewezen was een einde te maken aan de behandeling. Hij stelde haar op de hoogte van zijn vermoedens, zei ook dat een dergelijke intensiteit van behandeling geheel overbodig was, en besloot met de mededeling dat hij het niet ethisch vond om haar verder in behandeling te nemen. De vrouw werd doorverwezen naar een collega, die ze evenwel half zo knap niet vond. Daarop besloot ze zichzelf van haar stress te verlossen door de kinesitherapeut en zijn gezin te belagen. Thuis bij haar echtgenoot, want ze was wel degelijk getrouwd, kwam ze aanzetten met het verhaal dat de kinesitherapeut had getracht ongewenste seksuele handelingen te stellen. Daarmee verzekerde ze zich van de medewerking van het hele gezin. Jarenlang werden de kinesitherapeut en zijn echtgenote achtervolgd door het gezin van de gewezen patiënte. Met inbegrip van pogingen om hen van de weg te rijden en een uitgebreide lastercampagne in de streek. Als gevolg hiervan staakte het echtpaar zijn afspraken buitenshuis, hetgeen een aanzienlijke inkomstenderving en een groot verlies aan klanten impliceerde. Jaren later werd het stalkende koppel voor belaging veroordeeld. Niet lang daarna ontdekte de echtgenoot dat zijn vrouw, de gewezen patiënte, hem belogen en gemanipuleerd had, en pleegde zelfmoord.

2.4.4 ***'Mobbing' of stalking op het werk***

gezagsmisbruik

Hier is er sprake van belaging tussen werknemer en werkgever of tussen collega's onderling. Vanzelfsprekend bestaat er een aanzienlijk verschil tussen stalking en de normale gezagsuitoefening van de werkgever of diens afgevaardigden – wat soms als onaangenaam ervaren wordt door de ondergeschikte. Er is sprake van belaging indien er handelingen worden gesteld die op geen enkele manier gerechtvaardigd kunnen worden door het werkgeversgezag, en die duidelijk niet door de wettelijke beugel kunnen, of die een flagrant gezagsmisbruik inhouden.

ongewenste seksuele intimiteiten

Niet zelden is het zo dat aanbidders- of relatiestalking verweven is geraakt in de werkverhouding. Dan hebben we meestal te maken met een ondergeschikte die ongewenste seksuele intimiteiten moet ondergaan van een hiërarchische overste. Ook hier escaleert de houding van de belager bij een volgehouden afwijzing. Het feit dat beide partijen zich in een werkverhouding bevinden opent voor de stalker dan heel wat bijkomende mogelijkheden om tot belaging over te gaan. Ook hier is er dan sprake van laster, valse beschuldigingen, uitoefenen van ongeoorloofde druk, eventueel dreiging met ontslag, enzovoort.

onderlinge afgunst

Anderzijds kan onderlinge afgunst tussen collega's ook de grenzen van de redelijkheid overschrijden. De rivaal maakt dan gebruik van alle mogelijkheden die zijn job hem biedt om de belaagde persoon het leven zuur te maken. Besmeuren van de reputatie, vernietigen van rapporten, beschadiging van eigendommen, zijn scheuring en inslag. Niet zelden moet men maatregelen nemen (ontslaan) om de rust in de werkplaats te doen weerkeren.

onverwerkt ontslag

Wat ook frequent voorkomt is een werknemer die zijn ontslag niet kan verkroppen. Elke partij heeft het recht over te gaan tot beëindiging van de arbeidsovereenkomst, hetzij wegens ondermaatse prestaties, hetzij op grond van economische omstandigheden. Niet zelden wordt een werkgever na het geven van een regelmatige opzegging ernstig belaagd door zijn gewezen werknemer. Het klassieke stalkinggedrag ontplooit zich ook hier: dreigtelefoontjes, laster bij klanten, bedreiging van het gezin, beschadigingen aan de wagen of de werkplaats, enzovoort.

zwart schaap-syndroom

Tot slot wordt eveneens als belaging beschouwd het cordon dat werknemers kunnen vormen tegen één collega. Zeker op lagere echelons komt dit kleuterschoolscenario wel eens voor. De hele groep kiest er dan een zwart schaap uit en amuseert zich ermee deze persoon dag in dag uit te pesten. Het hoeft geen betoog dat dit na verloop van tijd bijzonder stresserend kan zijn voor de geviseerde. Dikwijls leiden dergelijke situaties tot een heleboel ziekteverschijnselen en uiteindelijk tot (gedwongen) opzegging. Gelet op het verlies aan beroepsinkomsten is de impact van een dergelijke belaging aanzienlijk.

2.4.5 **Burenbelaging en familiestalking**

ondermijning van levenskwaliteit

Uit het slachtofferbestand van de SAS blijkt dat in één op de drie gevallen de stalker een buur is. Burenruzies en familievetes zijn het moeilijkst te beoordelen in geval van belaging. Heel wat buitenstaanders hebben problemen met het maken van een onderscheid tussen stalking en een gewone ruzie. In een dergelijk kader kunnen ruzies op zich er al bijzonder lelijk aan toegaan. Nochtans is het zo dat we in geval van stalking duidelijk het niveau van de 'gewone' bonje overstijgen. Dikwijls zal het onderscheid zich uitwijken op grond van de concrete situatie. Het niveau van een twist

*belaging blijkt uit
concrete situatie*

wordt overschreden indien er handelingen worden gesteld die duidelijk geen enkele betrekking meer hebben op de voorliggende oneinigheid, maar eerder tot doel hebben de levenskwaliteit van de geviseerde persoon grondig te ondermijnen op een consequent volgehouden wijze.

Zo is een langdurig proces in verband met een erfeniskwestie geen belaging. Indien de tegenpartij echter geconfronteerd wordt met ongevraagde leveringen, niet bestelde taxi's die 's nachts aanbellen, klanten die afhaken op grond van de door de stalker vertelde leugens en dergelijke meer, is er wel degelijk sprake van belaging.

Een voorbeeld van burenstalking overkwam een jong koppel dat de fermette van zijn dromen tegen een gunstprijstje had gekocht. De man had uren werk en heel wat geld in verbouwingen gestoken, en dat maakte het probleem waarmee ze geconfronteerd werden er alleen maar erger op. Dat 'probleem' bestond uit een buurman die, zonder de vereiste milieuvergunningen en zonder de nodige materiële voorzieningen, het koetswerk van auto's herschilderde. Als de wind ongunstig zat, kreeg de witgeverfde zijmuur van de fermette langzaam maar zeker een blauwe metaalkleur, terwijl de appels van hun idyllische boomgaard een verdachte zilverglans kregen. Zij hadden hun buurman verzocht om een oplossing, maar ze werden onthaald op een bijzonder brutale scheldpartij. Bijgevolg werd klacht ingediend op grond van een overtreding van de milieuwetgeving. Resultaat: de boze buur sloeg hun tuinmeubelen compleet de vernieling in, het tuingerief werd ontvreemd, en het wasgoed werd bespoten met autoverf. Na verloop van tijd escaleerde de zaak pas goed. Toen de buur het zover had gebracht dat hij glasscherven had geplakt op de glijbaan van de kinderen met de bedoeling dat die argeloos hun billen zouden openhalen, en toen hij hen ook nog met een luchtkarabijn beschoot was voor het koppel de maat vol. Het verkocht zijn droomfermette tegen een gunstprijstje aan een ander jong koppel...

wie stalkt wie?

Een veel voorkomend probleem bij belaging tussen burens is het feit dat, wegens de nabijheid en de opportuniteit, de gestalkte buur ook gaat stalken, en men uiteindelijk niet meer kan achterhalen wie eigenlijk wie stalkt.

2.5 Zijn stalkers gek ?

*psychopatische en
psychotische stalkers*

Een andere wijze waarop belagers worden ingedeeld heeft betrekking op hun juridische toerekeningsvatbaarheid. Tot de ene groep behoort de psychopathische stalker, vrijwel uitsluitend een man, die zich volledig bewust is van zijn criminele gedrag. Deze stalker is meestal een relatiestalker, een mobber, een boze buur of een woest familielid. Tot de andere groep behoort de psychotische stalker, dat kan zowel een man als een vrouw zijn, die last heeft van

wanen. Deze stalker beeldt zich bijvoorbeeld in dat de buurvrouw, de hulpverleenster, of een andere (on)bekende vrouw/man, zijn partner is, en doet de meest gekke dingen (zowel mét als zonder agressie) om het slachtoffer attent te maken op zijn aanwezigheid. Het gaat hier bijgevolg meestal om erotomanen.

juridische toerekeningsvatbaarheid

Als men alle categorieën van belagers in aanmerking neemt, kan men stellen dat de meerderheid van de stalkers juridisch toerekeningsvatbaar is. Het valt niet te betwisten dat een persoon met een obsessieve en onredelijke wraakzucht kan worden beschouwd als iemand bij wie er duidelijk 'iets' mis is. Normale, mentaal gezonde mensen doen zo iets gelukkig niet in alledaagse omstandigheden. Maar hieruit volgt nog niet noodzakelijk dat dergelijke misdadigers compleet geestesgestoord en dus ontoerekeningsvatbaar zijn. Met uitzondering van de in feite zelden voorkomende gevallen van compleet geesteszieke en gedesorganiseerde individuen, gaan de meeste belagers over tot het vernietigen van de levenskwaliteit van hun slachtoffer omdat zij verkozen hebben dat te doen. De operationele woorden zijn hier 'keuzevrijheid' én 'kiezen'.

geestesgestoord of niet?

Het antwoord op de vraag of stalkers nu al dan niet geestesgestoord zijn, is in essentie een kwestie van definiëren. Zij en hun gedrag beantwoorden duidelijk niet aan de algemeen gangbare norm, zoveel is zeker. Een psychiater die in zijn kabinet een klant krijgt met dergelijke verlangens, zal deze patiënt zonder enige twijfel rijp vinden voor behandeling. Maar de definitie van het begrip 'krankzinnigheid' varieert afhankelijk van het feit of men zich bevindt in de louter psychiatrische sfeer, of men zich op juridisch vlak moet gaan beraden over de schuldvraag en de mate van toerekeningsvatbaarheid. Wat dat laatste betreft, zal in het kader van een strafrechtelijke procedure enkel nagegaan worden of de veroordeelde schuldig is. Men kan alleen maar schuldig zijn indien men de mentale mogelijkheden heeft om schuldbesef te hebben. Het hebben van schuldbesef is een concept dat impliceert dat men vooreerst een onderscheid kan maken tussen goed en kwaad en, ten tweede, dat men in staat is om over te gaan tot een beheersing en controle van de neiging 'het kwade te doen'. Dit vereist dat men greep heeft op zijn impulsen, en tevens dat men in staat is om de gevolgen van zijn daden te overzien. Indien men niet in staat is in te zien dat een bepaalde daad kwaadaardige gevolgen zal hebben, zal men immers geen reden hebben om de neiging tot het stellen van deze daad aan banden te leggen.

inzicht in kwaadaardige gevolgen

Nochtans blijkt steeds opnieuw hoe moeilijk mensen het hebben om te begrijpen dat men wel degelijk mentale of emotionele problemen kan hebben, zelfs ernstige abnormaliteiten kan vertonen, maar toch nog toerekeningsvatbaar kan zijn. Een belangrijke indicatie is dat de dader op zijn impulsen een rem kan zetten omdat de aanranding op een bepaald moment te risicovol zou zijn. Een dergelijke handeling bewijst zwart op wit dat de dader wel degelijk de mogelijkheid had zich te bedwingen. De meeste stalkers tonen aan de hand van hun modus operandi dan ook perfect aan dat ze toere-

keningsvatbaar zijn. Dat ze inzien dat bepaalde daden kwaadaardige gevolgen hebben, blijkt uit het feit dat ze al het mogelijke hebben gedaan om ontmaskering te voorkomen.

besef van goed en kwaad

Het loutere feit dat een bepaald persoon op de meest weerzinwekkende wijze zijn medemensen het leven onmogelijk maakt, sluit dus niet automatisch uit dat hij geen besef heeft van goed en kwaad, en dat hij over de mogelijkheid beschikt om al dan niet te verkiezen zijn gedrag daarnaar te richten.

3 HET SLACHTOFFERTRAUMA

*normaal leven
uitgesloten*

De stalker verstoort voortdurend het leven van zijn slachtoffer. Door de veelheid en intensiteit van extreem nare ervaringen, is het vrijwel onmogelijk om nog een normaal leven te leiden, zowel voor het slachtoffer als voor de gezinsleden.

*leven met een
permanente bedreiging*

Een slachtoffer van stalking is gevisieerd door de wraakzucht van de stalker. Bij herhaling terroriseert de stalker zowel het slachtoffer, als velen die met het slachtoffer te maken hebben, met allerlei denkbare en ondenkbare pesterijen en misdaden, en dit alles op lange termijn. Het gedrag en de handelwijze van de stalker vormen een permanente bedreiging voor het slachtoffer en zijn naasten. Met als gevolg dat stalking het leven van het slachtoffer en zijn omgeving beheerst en vernietigt. Het psychische trauma dat stalking veroorzaakt, is dan ook enorm: een stalkingslachtoffer leeft in constante angst, krijgt een neiging tot paranoia, voelt zich machteloos, onbegrepen en in de kou gelaten, wordt rusteloos en geraakt volslagen uitgeput.

specifieke kenmerken

Eigen aan het trauma veroorzaakt door belaging zijn:

- De voortdurende dreiging;
- De lange duur van het fenomeen;
- Het isolement waarin het slachtoffer terechtkomt;
- De uitbreiding van het delictscenario naar de omgeving van het slachtoffer toe;
- De schuldinductie.

*algemene
verschijningsvormen*

Daarnaast zijn er ook nog de algemene verschijningsvormen van een slachtoffertrauma:

- Het financiële verlies;
- Het gevoel van machteloosheid;
- De psychosomatische verschijnselen.

3.1 ‘The gift of fear’: angst als cadeau

*slachtoffer au sérieux
nemen*

Personen die betrokken zijn bij de ordehandhaving maken in het kader van hun functie dagelijks ernstige criminele feiten mee, waarvan ze gemakkelijk vinden dat ze meer aandacht verdienen dan ongewenste cadeautjes, anonieme telefoontjes, wat seksgerief in een brievenbus, of doorgestoken autobanden.

oog voor achterliggende boodschap

Hoewel een opeenstapeling van dergelijke treiterijen een aanzienlijke aanslag op de levenskwaliteit van een stalkingslachtoffer betekent, ligt de essentie van het slachtoffertrauma vooral in de achterliggende boodschap, met name: 'the gift of fear'. De ware angst situeert zich in het feit dat het slachtoffer tot het besef komt dat het een obsessie is geworden in een onberekenbare geest. Plots is alles mogelijk, en is de toekomst niet meer te vatten door middel van redelijkheid.

preventief optreden noodzakelijk

Dat extreem geweld helemaal niet zo denkbeeldig is werd eerder reeds met klem benadrukt. Als gevolg van een eventueel gebrek aan belangstelling, weet het slachtoffer pertinent goed dat de dader ondertussen een gevoel van volslagen straffeloosheid heeft gekregen, hetgeen alleen maar kan leiden tot een toename van zijn agressie. Bij elke seponering groeit de angst. Gelet op de escalatie van de belaging, en het feit dat dit fenomeen zo dikwijls voorkomt als aanloop van het pre-spouse-killing-syndroom, biedt de Antistalkingwet de mogelijkheid preventief op te treden, teneinde een zwaarder geweldsdelict te voorkomen. Er is geen enkele reden meer om nog te wachten tot er iets 'ernstigs' gebeurt

3.2 Er komt geen einde aan

geen ruimte voor verwerkingsproces

Stalking duurt gemiddeld vijf tot zeven jaar. Bij een 'gewone' misdaad is er een eenmalig verschrikkelijk iets gebeurd, bij stalking blijft de ellende voortduren. Het verwerkingsproces van het slachtoffer kan hierdoor geen aanvang nemen, integendeel, de ondermijning van de levenskwaliteit blijft ongestoord verder gaan.

belager soms moeilijk te ontlopen

Daar komt bij dat in heel wat gevallen het stalkingslachtoffer geconfronteerd wordt met het bijkomende probleem dat het zijn belager moeilijk kan ontlopen. Dat is zeker al het geval indien de belager een buur of een collega is. De onvermijdelijkheid van de ellende geldt al evenzeer bij een stalkende ex-partner, in het geval er kinderen zijn en/of er alimentatie moet worden gevorderd. Er wordt door belagers immers gretig misbruik gemaakt van alimentatie-, hoede- en bezoekrechten.

extra kwetsbare groep

De slachtoffers van erotomanen zijn dan weer extra kwetsbaar, omdat zij door de aard van hun beroep deze stalkers moeilijk uit de weg kunnen gaan (denk maar aan politieagenten, rijkswachters, dokters, kinesitherapeuten, verplegers, advocaten, entertainers, enz.).

3.3 Sociaal isolement

slachtoffer trekt zich terug

Door de voortdurende confrontatie met de ondermijnende activiteiten van de stalker, die een constante dreiging vormen, komt het slachtoffer met haar/zijn gezin, na verloop van tijd, in een steeds groter isolement terecht. Enerzijds omdat weinigen, uiteindelijk

door onbegrip, ongeloof, of angst, nog iets met het slachtoffer te maken willen hebben, en anderzijds omdat het slachtoffer door teleurstelling over haar/zijn omgeving, murw van angst en uitputting, kiest voor het isolement binnen de vier muren van z'n huis, in de hoop dat het daar veiliger is dan buiten.

onbegrip van omgeving

Jammer genoeg blijkt dat sommige mensen de lasterlijke aantijgingen van de stalker geloven. Anderen vinden dan weer dat men overdrijft, en men werkt hen op de zenuwen. Vier op tien stalkingslachtoffers zegt zich door zijn omgeving compleet onbegrepen te voelen met verwaterde sociale contacten als gevolg. Nog anderen hebben angst van de stalker, en willen daarom met het slachtoffer niets meer te maken hebben.

wantrouwen tegenover buitenstaanders

Tot slot isoleert een slachtoffer ook zichzelf, want het wordt fundamenteel wantrouwig tegenover buitenstaanders. *Één op de drie stalkingslachtoffers zegt totaal geïsoleerd te zijn omdat het niet durft nog een voet buiten te zetten.* Anderen vermijden contacten met hun familie- en vriendenkring uit angst dat de stalker ook deze personen zou gaan belagen. Wat trouwens effectief voorkomt in één op de vier gevallen.

het mijden van mensen en plaatsen

Andere situaties van sociale isolatie zijn: het niet meer kunnen aangaan van een nieuwe relatie en, meer in het algemeen, het niet meer willen leren kennen van nieuwe mensen, het mijden van bepaalde plaatsen, het nooit meer ontspannen zijn, ...

3.4 Financieel

inkomensverlies onvermijdelijk

De trieste gegevens in het slachtofferbestand van de SAS bevestigen dat inkomensverlies een onvermijdelijk gevolg is van stalking. Samengevat kan men stellen dat 65,5 % van de slachtoffers ten gevolge van de stalking een rechtstreeks (bijvoorbeeld: diefstal, beschadiging) financieel verlies geleden heeft, terwijl 86,2 % tevens onrechtstreeks (medische verzorging, juridische kosten, verhuis, ontslag, inkomstenverlies) geldelijk verlies geleden heeft. Voorts leiden deze financiële aderlatingen eveneens tot sociaal isolement, omdat men geen geld meer heeft om allerlei activiteiten te ondernemen.

materiële schade en kosten voor beveiliging

De door het vandalisme van de belager veroorzaakte materiële schade moet worden hersteld (1/3 van de slachtoffers). Zo lang stalkers niet aangepakt worden, lopen ook de kosten om zichzelf te beveiligen heel hoog op: – buitenverlichting plaatsen – tuin omheinen – garage huren – beschadigingen laten repareren – rolluiken plaatsen – anti-inbraak deuren en ramen plaatsen – sloten vervangen – betalen voor geheime telefoonnummers – postbus huren – verhuizen (*één op de drie slachtoffers van stalking in ons land ziet zich ertoe verplicht om te verhuizen*).

kosten voor medische verzorging en juridische bijstand

Bij één op de vijf slachtoffers veroorzaakte de belaging dokterskosten wegens lichamelijke letsels, en één op de drie slachtoffers zag zich door het trauma genoodzaakt in therapie te gaan. Ook wordt heel wat geld uitgegeven aan advocaten en andere procedurekosten. Het betreft in dit verband niet alleen slachtoffers met een uitkering, maar ook degenen die niet in aanmerking komen voor een 'gratis' pro-Deo-advocaat, omdat er een te 'hoog' gezinsinkomen is. Ook zij hebben om deze kosten niet gevraagd.

ontslag

Sommige mensen zijn hun inkomen verloren omdat ze door het stalken werden ontslagen omwille van de overlast die de stalking op hun werk veroorzaakte, hetzij omdat de belager ook daar zijn slachtoffer bleef lastigvallen, hetzij omdat door de stalking de functionaliteit van de betrokken werknemer grondig was aangetast.

ex-partners zonder inkomen

Laten we bovendien niet vergeten dat 80 % van de stalkers ex-partners zijn, met weggevluchte echtgenotes die moeten leven van een uitkering van hun stalkende ex-echtgenoot, die natuurlijk niet betaald wordt.

3.5 Schuldinductie

slachtoffer door en door gekend

Aan de dreiging wordt bovendien een extra dimensie toegevoegd doordat de belager via zijn informatie- en controledrang, zo goed als alles van zijn slachtoffer weet, diens zwakke plekken kent, en enthousiast misbruikt. Dit is vooral zo indien de stalker een intieme relatie met het slachtoffer heeft gehad. Dikwijls misbruikt de stalker deze kennis door ze te verdraaien, en aldus zijn slachtoffer in een slecht daglicht te stellen, niet altijd zonder succes trouwens. Bovendien wordt een slachtoffer van relatiestalking geconfronteerd met het verwarrende feit dat het ooit van zijn nachtmerrie gehouden heeft.

verwijten leiden tot schuldgevoelens

Daarenboven leiden ook de door de dader gebruikte goedpratens tot verwijten richting slachtoffer. Tot slot ontstaat het schuldgevoel bij het slachtoffer eveneens door de constante confrontatie met de door zijn omgeving gehanteerde vooroordelen (zie: 1.2 vooroordelen en onbegrip en de gevolgen ervan). 25 % van de geregistreerde slachtoffers heeft zware schuldgevoelens, uiteraard volkomen onterecht.

3.6 Gevoel van machteloosheid: de slachtoffertypologie

psychologische, lichamelijke en materiële uitputting

Het gevolg van belaging is dat men psychologisch, lichamelijk en materieel uitgeput geraakt. Maar liefst 80 % van de slachtoffers voelt zich volslagen machteloos. Zo goed als alle slachtoffers hebben last van angstaanvallen of rusteloosheid. 48 % heeft geen vertrouwen meer in de samenleving. 40 % beweert de uitputting nabij te zijn en 44 % is depressief. 18 % van de stalkingslachtoffers loopt effectief rond met zelfmoordgedachten en een aantal onder hen heeft inderdaad ook een poging tot zelfmoord ondernomen.

twee types

Het trauma geeft aanleiding tot twee duidelijk te omschrijven slachtoffertypes, namelijk:

- Het *lethargische type*: geraakt in een depressie, heeft een gevoel van totale hulpeloosheid. Het verweert zich niet meer maar ondergaat de ellende gewoon; dikwijls treden er ten gevolge van de stress allerlei ziekteverschijnselen op (hartaandoeningen, epileptische aanvallen, maagzweer), naast zelfmoord (of poging tot).
- Het *agressieve type*. Het feit dat een slachtoffer dikwijls weinig succes heeft in de vervolging van zijn stalker kan ertoe leiden dat het uiteindelijk zelf het recht in eigen handen neemt. Er zijn gevallen bekend waarbij het slachtoffer in de tegenaanval is gegaan. De meeste problemen met slachtoffers die overgaan tot vergelding doen zich voor in het kader van burenstalking. Het gevolg hiervan is dat het uiteindelijk soms bijzonder moeilijk wordt de stalker-aanstichter te achterhalen. Het is dan ook niet aangewezen als slachtoffer extra-legaal tegengeweld te gebruiken. Bovendien oogst men er geen positieve resultaten mee.

fifty-fifty verdeling

Het aantal slachtoffers dat kwaad reageert is gelijk aan het aantal slachtoffers dat angstig reageert. Nochtans acht ongeveer 70 % van de slachtoffers zich in staat om 'alles' te doen om maar van de stalker af te geraken.

3.7 Psychosomatische verschijnselen en lichamelijk trauma

rechtstreekse en onrechtstreekse fysieke gevolgen

Ook op lichamelijk vlak laat stalking duidelijk zijn sporen na. Als antwoord op de vraag van de door de belaging ondergane ellende, worden de onderzoekers geconfronteerd met poging tot moord door de belager, het krijgen van een miskraam, verkrachting en andere zware lichamelijke verwondingen. Behalve de eventueel rechtstreeks toegebrachte verwondingen zijn er ook de onrechtstreekse fysieke consequenties zoals spierpijn, maag- en darmklachten, eetstoornissen, slaapproblemen, duizeligheid, hartklachten, zenuwstoornissen, depressie, epilepsie, rugklachten, bloeddrukproblemen, concentratieproblemen, nierproblemen, eczema, spanningsmigraine, ...

alertheid en wantrouwen

Als overige trauma's wordt door een deel van de slachtoffers aangehaald dat ze van zichzelf vinden dat ze door de constante belaging overdreven alert geworden zijn. Anderen klagen over een onbeheersbaar wantrouwen.

4 DE ANTISTALKINGWET

wet bestaat sinds 1998

Thans bestaat er een Antistalkingwet waarmee de slachtoffers van stalking beschermd kunnen worden, op voorwaarde dat alle betrokken instanties het fenomeen serieus nemen en de wet ook toepassen. De nieuwe wet, verpakt in artikel 442bis van het Strafwet-

boek, luidt als volgt: 'Hij die een persoon heeft belaagd, terwijl hij wist of had moeten weten dat hij door zijn gedrag de rust van die bewuste persoon ernstig zou verstoren, wordt gestraft met een gevangenisstraf van vijftien dagen tot twee jaar en met een geldboete van vijftig frank tot driehonderd frank, of met één van die straffen alleen' (Belgisch Staatsblad, 30 oktober 1998).

4.1 Nut van de wet

*bestaande
strafwetgeving
ontoereikend?*

De mogelijkheid bestaat dat een kritische geest zich de vraag stelt, of men stalkers niet gewoon had kunnen blijven vervolgen op grond van de bestaande strafwetgeving. Men hoort immers verhalen over slagen en verwondingen, beschadigingen allerhande, schending van het briefgeheim, bedreigingen, laster en eerroof ..., zaken die vóór de Antistalkingwet ook allang strafbaar waren.

Annemarie was gehuwd met een man die haar regelmatig bont en blauw sloeg. Zij bleef in deze hel omwille van haar enige dochter, Veerle. Twee maanden na haar elfde verjaardag werd Veerle overreden door een vrachtwagen. Ze was op slag dood. Op dat ogenblik had Annemarie geen enkele reden meer om nog bij haar gewelddadige echtgenoot te blijven en zij vroeg de echtscheiding aan. Het stalken begon. Na anderhalf jaar zware terreur kon haar ex eindelijk veroordeeld worden op grond van slagen en verwondingen en verkrachting. Hij kreeg een voorwaardelijke straf. Na deze veroordeling ging de ex van Annemarie er even bij zitten, en dacht er eens goed over na hoe hij Annemarie het leven zuur kon maken zonder er een sanctie voor op te lopen. Niet lang daarna vond Annemarie een grafkrans aan haar voordeur: 'van pappa voor Veerle' ! De rouwkransen bleven komen, op de verjaardag van Veerle, op de overlijdensdag van Veerle, op de verjaardag van Annemarie, met Pasen, met Kerst, ... Gek werd Annemarie ervan. Maar er viel niets aan te doen. Het waren letterlijk gezien geen beledigingen. Het kon al evenmin gekwalificeerd worden als 'bedreigingen' want Veerle was dood. Annemarie heeft moeten wachten met haar verwerkingsproces van Veerles dood tot de wet inzake het verbod op belaging er kwam. Toen pas kon ze eindelijk een einde maken aan de regen van ongewenste grafkransen.

de situatie vroeger en nu

Een korte vergelijking met de situatie zoals zij was vóór de inwerkingtreding van de wet. Zo konden onder meer de volgende belagende handelingen zo goed als straffeloos gesteld worden:

- Het voortdurend achtervolgen en bespieden;
- De constante ziekelijke informatie-inwinning, soms zelfs met behulp van een privé-detective;
- Telefoontjes om te bedreigen, of te controleren, tenzij ze veelvuldig waren;
- Ongewenste kaartjes, ontelbare liefdesbrieven, of ongevraagde attenties, cadeautjes, en / of bossen bloemen;

- Bezorging van niet-gedane bestellingen, komst van niet bestelde taxi's, enz.....;
- Valse huwelijksaankondigingen laten maken en die aan alle bekenden toesturen;
- Advertenties zetten betreffende het slachtoffer met de gekste boodschappen;
- Valse overlijdensberichten in de krant plaatsen, of grafkransen laten bezorgen die betrekking hebben op een reeds overleden familielid.

4.2 Wat is belaging ?

ernstige verstoring van de rust van het slachtoffer

Belaging impliceert dat de rust van het slachtoffer ernstig verstoord is. Het moet dus gaan om een ernstige vorm van belaging. De wetgever heeft er wel voor gezorgd zich door het geven van een opsomming van stalkingdaden niet te beperken. Wat stalkers allemaal doen, kan je niet letterlijk in een wet neerschrijven, daarvoor zijn de feiten te divers. Daarom werd er gekozen voor een woord dat veel kan bevatten, namelijk 'belaging' hetgeen alles kan omvatten wat er aan plannen uit de getormenteerde geest van een stalker tevoorschijn kan komen. Hij of zij kan het zo gek niet bedenken: als het ernstig belaaft, zal het strafbaar zijn.

alle vormen van stalking

Belangrijk is ook dat het verbod te belagen betrekking heeft op alle vormen van stalking zonder onderscheid. Zowel belaging tussen burens, collega's, werkgever en werknemer, ex-geliefden of aanbidders, om welke reden ook, zal strafbaar zijn.

specifieke aandacht voor de geïdende

Aangezien de wet gewag maakt van belaging van 'die bewuste persoon', impliceert dit dat er met betrekking tot de beoordeling van de ernst van de belaging specifiek rekening wordt gehouden met het geïdende slachtoffer. Een bepaalde daad zal bijvoorbeeld de gemoedsrust van een vrouw, een minderjarige of een zestigplusser wel aanzienlijk verstoren, terwijl dit voor een mannelijke bodybuilder van in de dertig niet zo is. Met andere woorden: om uit te maken of de aard van de belaging nu al dan niet ernstig is, wordt concreet rekening gehouden met het geslacht, de leeftijd, de opleiding, de stand en de hoedanigheid van het bewuste slachtoffer.

4.3 Bewijslast

het slachtoffer moet bewijzen aanvoeren

De bewijslast blijft in het kamp van het slachtoffer. Een slachtoffer zal moeten bewijzen dat het belaagd wordt, en door wie. De bewijsmogelijkheden die het slachtoffer heeft om aan te tonen dat er een misdrijf is gebeurd, en wie het heeft gedaan, zijn alle door de wet toegelaten bewijsmiddelen. Het bewijs kan dus worden geleverd aan de hand van getuigen, het handschrift, vinger- en voetafdrukken, een Belgacom-registratie, betrapting op heterdaad, bekentenissen ...

*rechter beslist over
getuigenverklaringen*

We moeten wel opmerken dat de rechter eigenmachtig uitmaakt of hij al dan niet geloof hecht aan de getuigenverklaring. Logischerwijze zal vrijwel iedere rechter de reflex hebben ervan uit te gaan dat getuigenverklaringen uitgaande van familie, vrienden en werknemers eventueel ten voordele van hun familielid, vriend of werkgever worden afgelegd. Het is niet uitgesloten dat dergelijke getuigenissen aanvaard worden, doch veelal is dat niet het geval, en is het aangewezen zich te voorzien van meer 'objectieve' getuigen.

*film- en geluidsopnamen
niet altijd aanvaard*

Ook is het zo dat onze rechtbanken niet gemakkelijk films, foto's, video's of cassettes als bewijsmateriaal aanvaarden. De Wet op de Privacy stelt trouwens dat men de instemming moet hebben van de gefilmde of afgeluisterde persoon, vooraleer men dergelijke opnames mag maken. Zo kan bijvoorbeeld een antwoordapparaat aanvaard worden als een mededeling van het feit dat het gesprek wordt opgenomen.

redelijkheid van stalker

Toch wordt de bewijslast voor het slachtoffer aanzienlijk vergemakkelijkt aangezien er geen bijzonder kwaadwillig opzet vereist is in hoofde van de stalker. Het slachtoffer moet dus niet aantonen dat de dader wel degelijk de bedoeling had te belagen. Het volstaat dat hij had moeten weten dat zijn handelingen door het slachtoffer als hinderlijk, verontrustend of kwellend zouden worden ervaren. De bewoordingen 'had moeten weten' betekenen dat de stalker, als hij een redelijk mens zou zijn, wel had geweten dat hij zijn slachtoffer belaagde. Aangezien hij zich als criminele stalker niet redelijk gedragen heeft, doch nog wel de verstandelijke vermogens heeft van elk ander redelijk mens, stelt de wet dan ook 'dat de dader moest weten dat hij een ander belaagde'. De stalker zal dan ook zelf verantwoordelijk zijn voor het feit dat hij er bewust voor gekozen heeft om dit morele besef naast zich neer te leggen. Bijgevolg is de enige stalker die de dans ontglipt deze die niet toerekeningsvatbaar is, en dus onmogelijk nog enige redelijke inschatting kan maken van het begrip 'schuld'.

4.4 Redelijkheidstoetsing

*vergelijking met
gangbare mening*

Hij die een persoon heeft belaagd, terwijl hij wist of had moeten weten dat hij door zijn gedrag de rust van die bewuste persoon ernstig zou verstoren, wordt gestraft. Hiervoor, bij de bespreking van de bewijslast, hebben we erop gewezen dat er door de rechter bij de beoordeling van de feiten een redelijkheidstoetsing zal worden gedaan. Hij zal met name nagaan of de stalker, ware hij een redelijk persoon geweest, diende te weten dat hij aan het belagen was. De redelijkheidstoetsing bestaat er dus in dat zowel de voorkennis van de beschuldigde, als de aard van de belaging, zal worden vergeleken met de gangbare mening van een 'redelijk burger'. Hieruit volgt onvermijdelijk dat, als alle andere redelijke mensen de gestelde handelingen niet zien als een vorm van belaging er dan ook geen sprake is van stalking.

4.5 Klacht indienen of niet: een dilemma

klacht bij rijkswacht of politie

Tegen belaging kan alleen vervolging worden ingesteld na een klacht van de persoon die beweert te worden belaagd. Het slachtoffer moet dus klacht neerleggen, hetzij bij de rijkswacht, hetzij bij de politie.

dialogoog met stalker vruchteloos

Het gegeven dat wraak het hoofdmotief is van een belager brengt ons bij het dilemma van het stalkingslachtoffer. Eens het slachtoffer doorheeft dat het bij belaging om een wraakactie gaat, kent het zijn opties. Meer dan eens worden pogingen ondernomen om de stalker met gesprekken en smeekbeden tot rede te brengen, zonder succes. Als de stalker al zo onredelijk was om tot bestraffing over te gaan louter en alleen omdat een ander nu eens eindelijk op zijn rechten staat, hoeft het geen betoog dat een onderhoudende dialoog geen enkel resultaat zal boeken, integendeel. Door respons te geven, heeft men de stalker aangemoedigd.

de belaging negeren

Bij veel slachtoffers bestaat de volgende stap er dan in de belaging zo veel mogelijk trachten te negeren. Herinner u de gemiddelde wachttijd van 7 maanden. Ook deze passieve houding zal leiden tot een escalatie van de belaging. Een stalker wil immers respons. Hij wil de resultaten van zijn bestraffing zien, tekenen van angst ontwaren. Derhalve zal hij andere, agressievere acties ondernemen om zijn slachtoffer tot actie te dwingen.

zichzelf gewonnen geven

De laatste 'optie' voor het slachtoffer is zichzelf gewonnen geven, en helaas gebeurt dit af en toe, hetzij door in alle onderdanigheid terug te keren naar de belager, hetzij door zelfmoord te plegen. Dat men in het laatste geval niks gewonnen heeft is duidelijk, maar ook slachtoffers die terugkeren naar de dader verergeren het probleem alleen maar. Bovendien sturen zij een verwarrend signaal naar de hulpdiensten, die begrijpelijkerwijs door deze zogenaamde 'verzoe-ning' ontmoedigd geraken bij de vervolging van de stalker.

stappen ondernemen

Uiteindelijk zit er voor het slachtoffer niets anders op dan stappen te ondernemen om een einde te maken aan de belaging. Doch volgens de stalker heeft zijn slachtoffer daar het recht niet toe. Dus ook hier zal de bestraffing toenemen. Omwille van de hardnekkigheid van de stalker is de situatie te vergelijken met een oorlogsverklaring. Bijgevolg heeft het slachtoffer geen andere keuze dan zich over te geven of de strijd volledig uit te vechten tot de ander verslagen is, anders houdt het nooit op.

en klacht indienen

Hoewel de kans erin zit dat de belaging in eerste instantie zal verergeren, raden wij slachtoffers toch aan om klacht in te dienen. Deze stap is immers het begin van het einde.

5 NUT VAN EEN VEROORDELING

stopzetting of escalatie?

Of belaging na een veroordeling werkelijk stopt, hetzij aanleiding geeft tot een escalatie van de wraakzucht, is een pertinente vraag. Voor het slachtoffer is het nut van een proces immers recht evenredig met de kans dat de belager herbegint met belagen.

het slachtoffer in kwestie wordt niet langer belaagd

Onze ervaring heeft geleerd dat over het algemeen de stalker niet ophoudt met belagen, maar wel ophoudt met het stalken van het bewuste slachtoffer dat de aanleiding geweest is tot zijn veroordeling. Van de dertig slachtoffers bij wie, op heden, het stalken is opgehouden, zegt bijna de helft dat dit te danken is aan een tussenkomst van justitie. Hoewel hij nu met zijn strafregister, in beginsel, een toename van wraakgevoelens moet hebben, houdt hij er toch mee op degene die hem heeft laten veroordelen te belagen.

de belager probeert zijn gedrag te verbergen

Ofschoon een belager een gedragsstoornis heeft, die impliceert dat hij niet op een normale wijze kan omgaan met frustraties, wijst zijn laffe en geniepige werkwijze erop dat hij al het mogelijke doet om toch maar de ontmaskering van zijn daden te voorkomen. Het is enkel maar naarmate zijn gevoel van straffeloosheid toeneemt dat zijn agressie zal escaleren. Eigenaardig genoeg beseft een belager derhalve dat zijn egoïstisch normensysteem in conflict is met de gangbare maatschappelijke ethiek, en doet hij er alles aan om zijn megalomaan narcisme te verbergen. Dit verklaart waarom hij niet meteen zijn slachtoffer van kant maakt, doch integendeel overgaat tot een gedoseerde langzame vernietiging.

interventie van rechtbank onverteerbaar

Bijgevolg zijn de betrapping, de openbaring en de terechtwijzing van zijn gedrag, door een maatschappelijk geïnstitutionaliseerde instantie, namelijk de rechtbank, voor een belager een uitermate onverteerbare aangelegenheid. Iets dat hij geen twee keer wil meemaken. Het feit dat een belager wel degelijk zijn risico's berekent blijkt ook duidelijk uit het gegeven dat heel wat stalkers spontaan gestopt zijn na de inwerkingtreding van de Antistalkingwet.

recidive groot

Nochtans blijft de gedragsstoornis bestaan en zijn frustraties in een mensenleven onvermijdelijk. Bijgevolg is de kans groot dat de stalker opnieuw zal gaan belagen naar aanleiding van een nieuwe 'ontgoocheling'. Dit gegeven correspondeert met de statistieken betreffende het recidivisme bij emotioneel gemotiveerde seriecriminalen, waaruit blijkt dat 90 % van de emotief georiënteerde daders hervalt. Het is immers een emotionele, en dus een bijzonder sterke drang die hen ertoe brengt hun misdrijven telkens opnieuw te begaan.

een ander doelwit-slachtoffer

Een simpele metafoor verduidelijkt dit: een stalker is iemand die een obsessie heeft voor garnalen met cocktailsaus (eerste slachtoffer), hij eet er zich een indigestie aan (veroordeeling), en heeft er dan ook voorgoed genoeg van, maar begint achteraf hetzelfde geobserveerde eetpatroon te vertonen voor steak bearnaise (het volgende slachtoffer). Het is dan ook niet verwonderlijk dat vier op de tien

stalkingslachtoffers (41,4 %) zeggen dat hun belager, vóór hij hen begon te pesten, andere slachtoffers had.

verplichte therapie

Op grond van het feit dat een belager zeer moeilijk afstand kan doen van zijn terroriserende en angstwekkende gedrag, met alle gevolgen vandien, ijvert de Stichting Anti Stalking voor de eis om een stalker na veroordeling verplicht therapie te laten volgen. De stichting stelt die eis met het oog op het welzijn van alle toekomstige slachtoffers.

6 DE STICHTING ANTI STALKING

6.1 Ontstaan en werking

*opgericht door
vrijwilligers*

De Stichting Anti Stalking werd opgericht in oktober 1997 door en voor slachtoffers van stalking. De werking wordt gerealiseerd door vrijwilligers en mogelijk gemaakt door middel van privé-sponsoring.

lacune in de wetgeving

De SAS ontstond naar aanleiding van het feit dat stalkingslachtoffers ondervonden hoe moeilijk het was om een einde te maken aan de veelheid van criminele en belagende handelingen waaraan ze gedurende meerdere jaren blootgesteld worden. Als ervaringsdeskundigen werden de oprichters geconfronteerd met een lacune in de wetgeving, waardoor vindingrijke stalkers straffeloos konden doorgaan met het belagen van hun slachtoffer. Bovendien kregen zij te maken met nogal wat onbegrip in de omgeving, te wijten aan de onbekendheid van het fenomeen.

*aantal geviseerde
slachtoffers
angstwekkend hoog*

De statistieken van het Nationaal Slachtoffercentrum van Virginia (Verenigde Staten) tonen aan dat in Amerika één op twintig vrouwen ooit het mikpunt zal zijn van een stalker. Verder zijn er nog steeds zeer veel slachtoffers die, uit angst, schaamte of omwille van de overtuiging dat de wet en de ordediensten toch niets kunnen doen, gewoonweg niet naar buiten treden. Als men die zaken in aanmerking neemt, dan wordt het aantal geviseerde slachtoffers angstwekkend hoog.

6.2 Doelstellingen

6.2.1 Ondersteuning van medeslachtoffers

eerstelijnsopvang

De stichting tracht de vele slachtoffers van stalking tegemoet te komen door te voorzien in gratis juridische eerstelijnsopvang, praktische veiligheidstips, contacten met ervaringsdeskundigen en de mogelijkheid tot het volgen van therapie. Wegens het grote recidivisme van stalkers, heeft de stichting ook een 'daderluik' uitgebouwd. Dit omwille van de preventieve waarde en met de bedoeling te kunnen voorzien in dadertherapie.

6.2.2 *Publieksvoorlichting over stalking en de gevolgen daarvan*

het probleem au serieux nemen

Voor de slachtoffers van stalking is het belangrijk dat het grote publiek weet wat stalking is, wat stalkers zijn, en wat de gevolgen zijn van stalking voor de slachtoffers en hun omgeving. Door publieksvoorlichting bereikt men dat stalking als probleem serieus genomen wordt en dat de slachtoffers van stalking geloofd en begrepen worden, zowel bij de officiële instanties als in hun eigen omgeving. Aldus kunnen slachtoffers beter geholpen worden door politie, justitie en andere hulpverlenende instanties. De Stichting Anti Stalking geeft opleidingen in dat kader.

6.2.3 *Streven naar een toegepast wettelijk verbod van stalking*

stalkers een halt toeroepen

Tot voor kort werden stalkers pas aangepakt als hun handelwijze aantoonbare letsels of zware materiële schade veroorzaakte, of wanneer ze fatale gevolgen had. Meestal waren de slachtoffers van stalking overgeleverd aan de grillen van hun stalker. Inmiddels is er ook in België een wet gestemd die stalkers een halt toeroept, wat een van de doelstellingen van SAS was.

7 NUTTIGE ADRESSEN

De Stichting Anti Stalking (SAS)

Tel.: 0477/298.144, Bankrek.: GB.235-0128250-28, Kuilenstraat 16, 3600 Genk

Voorzitter: dhr. E Claesen, ondervoorzitster: mevr. K. Raes, secretariaat: mevr. V. Dullers, therapeuten: mevr. E Ogez, dhr. T. Creten.

8 LITERATUUR

J. De Boer, Proefschrift over partnerdoding & 'Psycho-hygiënisch beleid inzake stalking', verwerkt in 'Stalking strafbaar gesteld', van L.M.M. Royakkers en A. Sarlemijn, Gouda Quint.

'De psychologie van depressie, agressie en angst', Peter Prudon, FZP pers, Paardenmarkt 14, 6981 AL Doesburg.

'Het hart van de duisternis', Psychologie van de menselijke wreedheid, Jan De Laender, Davidsfonds Leuven.

Ian Mc Ewan, 'Ziek van liefde', uitg.: De Harmonie/Manteau.

'Obsession', John Douglas & Mark Olshaker, Simon & Schuster Pocket Books, N.Y.

'The Gift of Fear' / 'De gave angst', Gavin De Becker, over het talent angst bij het voorspellen van onheil, De Arbeiderspers Singel nr. 262.

'The psychology of stalking clinical & forensic perspectives', J. Reid Meloy, Academic Press.

'Bad men do what good men dream', Robert L. Simon M.D., American psychiatric press inc.,
A forensic psychiatrist illuminates the darker side of human behaviour.

'Understanding & surviving America's stalking epidemic', special report by Linden Gross.

'I know you really love me.', A psychiatrist's account of stalking and obsessive love, Dooreen
Orion M.D., uitgeg.: Dell Book, readers service, Box DR 11540, Broadway New York, NY 100
36.

